

Kitas Gymnasium
Magasinsgatan 3
411 18 Göteborg

2010-09-01
1 (4)
Dnr 40-2010:270

AB Active Education
Magasinsgatan 3
411 18 Göteborg

Kvalitetsgranskning av den fristående gymnasieskolan Kitas Gymnasium i Göteborgs kommun

Skolinspektionens beslut

Granskningens övergripande syfte är att kartlägga elevers möjligheter att nå målen i läroplan och kursplanerna utifrån skolornas planering och genomförande av självstudier/eget arbete inom ramen för den garanterade undervisningstiden.

Med självstudier avses i detta kvalitetsgranskningsprojekt alla former av elevarbeten, t.ex. projektarbete och/eller andra former arbeten som bedrivs, enskilt eller i grupp, huvudsakligen utan handledares/mentors/lärares fysiska närvaro. Kriteriet för dessa självstudier är att de bedrivs inom ramen för den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att självstudier enligt denna definition som används i denna kvalitetsgranskning *inte förekommer* vid Kitas Gymnasium.

Då Kitas Gymnasium inte bedriver självstudier enligt definitionen i denna granskning, har Skolinspektionen i stället valt att nedan ge några rekommendationer utifrån vissa iakttagelser vid besöken på skolan. Någon redovisning av vidtagna åtgärder krävs därmed inte.

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i den fristående gymnasieskolan Kitas Gymnasium i Göteborgs kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan under perioden 15 mars 2010 till den 31 oktober 2010. Granskningen av Kitas Gymnasium i Göteborgs kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>).

Syftet med kvalitetsgranskningsprojektet är att granska hur elevernas möjligheter att nå målen påverkas av arbetsmetoder inom ramen för självstudier/eget arbete. För att leva upp till styrdokumentens krav på individanpassning går skolorna olika vägar. Inom den regelbundna tillsynen har Skolinspektionen fått intrycket att ett vanligt sätt är att öka andelen självstudier/eget arbete. Arbetssättet ställer stora krav på elevers förmåga att planera och genomföra studier med begränsad lärarhandledning. Hur skolor arbetar

med självstudier/eget arbete ter sig mot denna bakgrund som ett viktigt granskningsområde. Vid avslutat projekt ska de granskade skolornas förhållningssätt gällande självstudier/eget arbete ha synliggjorts och bedömts mot de krav som ställs i författningarna men också med stöd av forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Detta förväntas bidra till att dessa skolor fortsättningsvis arbetar med självstudier/eget arbete med en hög måluppfyllelse och inom ramen för definitionen av undervisningstid. Projektets resultat kommer även att spridas till skolor och huvudmän som inte deltagit i studien och förväntas där ge samma effekt som i de granskade skolorna.

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?
- Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?
- Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?

Vid besöket i Kitas Gymnasium den 28 och 29 april 2010 deltog undervisningsråd Monica Gillenius, undervisningsråd Mats Lindström och generaldirektör Ann-Marie Begler (dag 1).

Motivering till beslutet

Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?

Skolinspektionens regelbundna tillsyn har visat att det blivit allt vanligare att organisera undervisningen i form av självstudier. Denna undervisningsform är vanligare i vissa skolor än i andra. Mycket tyder vidare på att begreppet undervisningstid är föremål för en relativt fri tolkning. Det kan också konstateras att självstudier/eget arbete organiseras på olika sätt. Det nationella målet att elever i gymnasieskolan ska nå minst godkänt betyg i samtliga kurser som ingår i deras studieplan är långt ifrån uppnått i svensk gymnasieskola. Arbetsformer och arbetssätt påverkar måluppfyllelsen i hög grad. Undervisningsmetoden självstudier kräver god planering och förberedelse av både lärare och elever. Forskningen visar att elever från studievana hem hanterar de outtalade krav som ställs i självstudier/eget arbete, medan elever från mindre studievana hem i större utsträckning är beroende av interaktion med läraren.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Beskrivning av skolans betygsresultat.
- Erbjuds den garanterade undervisningstiden
- I vilken utsträckning använder skolan självstudier
- Hur är självstudierna upplagda
- Hur förbereds eleverna för att klara självstudier

- Bidrar självstudier till att elever avbryter utbildningen?
- Hur arbetar skolan med mål att sträva mot i arbetsformen självstudier?

Rektorn vid Kitas Gymnasium deklarerar att läraren ska vara "ledaren, inspiratören, mentorn och inte minst examinatorn". Rektorn framför vidare att skolan inte använder sig av självstudier i den bemärkelsen att eleverna själva ska ansvara för att förkovra sig inom ett område utan handledning av lärare. Intervjuer med lärare och elever bekräftar detta. Vidare kan Skolinspektionen inte finna annat än att eleverna erbjuds den garanterade undervisningstiden.

Kitas Gymnasium arbetar medvetet för att vara högskoleförberedande och lägger stor vikt vid de teoretiska studierna. Den lärarledda klassrumsundervisningen är central och genomgående. I kemi, fysik och biologi genomförs även laborationer och i andra ämnen får eleverna vissa självständiga uppdrag exempelvis att kartlägga ett hushåll inom ramen för miljökunskap. Lärarna har god uppfattning om mål att uppnå och betygsriterierna samt elevernas kunskapsutveckling utifrån dessa. Däremot har lärare och elever en begränsad kunskap om mål att sträva mot. Skolan bedriver i huvudsak "katederundervisning" och det medför en risk för att eleverna inte får träna de förmågor som ingår i mål att sträva mot i kursplanerna och läroplanen. Skolinspektionen vill passa på att betona vikten av att *mål att sträva mot* är utgångspunkt för undervisningen.

Projektarbetet innebär ett stort mått av eget arbete för eleverna. Skolan erbjuder handledning, som eleverna kan utnyttja efter behov. Inspektörerna noterar att det förekommer ämnen för projektarbetet som inte kan anses vara förenliga med *programmålen* eller den självständighet i arbetet som kursplanen anger. Skolinspektionen vill i detta sammanhang betona vikten av att elevernas handledning även medför att elevernas val av ämnen för projektarbetet följer de intentioner som *kursplanen* anger.

Betygsresultaten vid Kitas Gymnasium i Göteborg ligger över genomsnittet i riket för motsvarande program vid kommunala och fristående skolor. De elever som börjar på skolan har höga meritvärden från grundskolan. Enligt officiell statistik har nära nog 100 procent av eleverna uppnått minst betyget Godkänt i samtliga kurser och projektarbetet och alla elever med slutbetyg har grundläggande behörighet för studier vid universitet och högskola. Endast enstaka elever hoppar av sina studier vid skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen efter samtal med rektor, lärare och elever att självstudier enligt definitionen för denna granskning inte förekommer vid Kitas Gymnasium.

Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?

Individanpassning av undervisningen till varje elevs förutsättningar är en bärande tanke i styrdokumentet för gymnasieskolan. Vikten av elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen och ta ansvar för studieresultaten betonas i läroplanen. För att leva upp till dessa krav går skolorna olika vägar. Skolinspektionens regelbundna tillsyn visar att ett vanligt sätt är

att öka andelen självstudier/eget arbete. Innebär detta i realiteten att undervisningen individanpassas? Har eleverna inflytande över självstudierna. Studier visar i motsats till detta att elevers uppfattning av att behärska skolans tidsplanering är låg.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Hur stor är elevernas tillgänglighet till lärare?
- Har eleverna inflytande över arbetet med självstudier?
- Har skolan en pedagogisk idé med självstudier?
- Bedrivs självstudierna individuellt eller i grupp?

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan inte använder sig av självstudier i undervisningen.

Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?

Avsikten med självstudier är att utveckla elevernas förmåga till analys och vetenskapligt tänkande. Detta ska ge eleverna stimulans och möjligheter att utvecklas efter sina förutsättningar. Upplever eleverna detta och får de stöd och hjälp i arbetet med självstudierna?

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Vilket stöd erbjuder skolan de elever som har svårigheter med självstudier?
- Upplever eleverna att självstudierna är lärarledda?
- Känner eleverna sig stimulerade av självstudier?

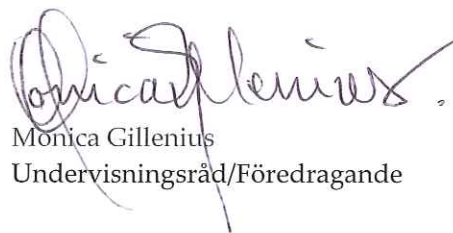
Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan inte använder sig av självstudier i undervisningen.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Elisabeth Fogelberg, Mats Lindström och Barbro Nässén deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Monica Gillenius
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

De bedömningar som Skolinspektionen gör inom ramen för granskningen grundar sig på de författningar som reglerar gymnasieskolan.

I 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna finns en bärande tanke om individanpassning och elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen. Där finns också mål att sträva mot när det gäller elevernas förmåga att överblicka större kunskapsfält och utveckla en analytisk förmåga och ett alltmer vetenskapligt sätt att arbeta och tänka.

I gymnasieförordningen regleras den garanterade undervisningstiden och begreppet undervisningstid definieras som "tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning". I samma förordning anges också att elevernas skolarbete skall förläggas måndag–fredag och skall vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (detta gäller dock inte fristående skolor).

Dessutom grundar sig granskningen på forskningsresultat och beprövad erfarenhet inom området. I en forskningsöversikt om individualisering i undervisningen konstateras att den individualisering som framför allt är framträdande i skolan är ansvarsindividualisering i form av självstudier. Trots att styrdokumentet specificerar att det är viktigt att ta fasta på att elever lär på olika sätt beskriver forskningen att skolans undervisningsstrategier snarare har krympt än vidgats under årens lopp. Dessutom framgår det att en hög andel individuellt arbete får till följd att eleverna blir mindre engagerade i skolarbetet och att det också finns ett samband mellan en ökad andel eget arbete och sämre studieresultat. Annan forskning lyfter fram betydelsen av en aktiv och pådrivande lärare som förmår att utforma undervisningen så att den fungerar för olika elever och därmed har en positiv inverkan på resultaten.

I en kunskapsöversikt av undervisningen i naturorienterande ämnen i den svenska grundskolan visar Skolverket att eget undersökande inte gynnar elevers lärande och förståelse av naturvetenskap. Kunskapsöversikten beskriver i stället att lärarstöd är viktigt, och att undervisning där elever förväntas upptäcka saker själva är ineffektiv. Skolverket menar att detta resultat stämmer väl överens med den internationella forskningen på området. I den nyligen publicerade rapporten "*TIMS Advanced*" framgår det att svenska elever på gymnasiet kraftigt försämrat sina resultat i matematik och fysik. Skolverket lyfter det faktum att svenska elever ägnar relativt mycket tid åt individuellt arbete på lektionerna som en möjlig bidragande orsak.

I Skolverkets rapport "*Självkänslan och skolans vardag*" berörs ämnet tidsanvändning och dess koppling till elevers arbetssituation och självstudier. Elevernas svar på en enkätstudie som redovisas i rapporten tyder på att eleverna inte klarar av att planera i tillräcklig utsträckning. Det är även tydligt från studien att skolmotivationen ökar med ökande behärskning av tidsplanering.

